

De opening van het Nederlands Kampioenschap dat van 9 tot 23 april in Hilversum georganiseerd werd door AVRO/Philips stond dit jaar in het teken van computerschaak. De twaalf deelnemers speelden op de openingsdag een wedstrijd tegen de twaalf sterkste computerprogramma's ter wereld. Elk van beide partijen kreeg een uur bedenktijd voor 60 zetten, de computers kregen daarenboven tien minuten voor het overbrengen van de zetten. Het idee van de match was afkomstig van IM Hans Böhm. De organisatie van het computerteam lag in handen van Dap Hartmann en Jaap van den Herik. Zij hebben kans gezien het sterkste computerveld op de been te brengen dat ooit in een wedstrijd gespeeld heeft.

Mens tegen computer: Tim Krabbé (l) en Hans Ree kijken gespannen toe.

Nederlands twaalfstal verslaat computers

■ JAAP VAN DEN HERIK

Een voorspelling

Aan elk bord bedroeg het (Elo-)rating-verschil tussen mensen en computers ongeveer 100 punten. Dat het een overwinning voor de mensen zou worden was derhalve duidelijk. In een match tussen twee spelers die 100 punten verschillen is de te verwachten uitslag ongeveer 6-1. Dit betekent dat 10½-1½ een reële voorspelling zou zijn. Schrijver dezes, toch een hartstochtelijk aanhanger van computerschaak, verwachtte zelfs een 11-1 uitslag. Het werd tenslotte 8½-3½, hetgeen alom bewondering oogstte.

Het wedstrijdverloop

Er was een modem-verbinding met ChipTest (Carnegie-Mellon University) en zes voice-telefoonlijnen. Voorts waren er vijf microcomputers in de zaal aanwezig. De wedstrijd is een prachtige exhibitie geworden voor het computerschaak, dankzij de goede organisatie, een sportieve inzet van de deelnemers aan het Nederlands Kampioenschap en het tactvolle optreden van de operateurs van de twaalf programma's.

Aanvankelijk ging de strijd gelijk op. Rini Kuijff versloeg Mach IV + tamelijk gemakkelijk, maar Paul van der Sterren gaf het computerteam door een verkeerde transactie de gelegenheid op 1-1 te komen. Daarna werd het zelfs nog 3½-3½. Vier partijen werden afgebroken en gearbi-

treerd na 60 zetten. Ze gingen alle vier verloren voor het computerteam. Phoenix had kort voor de tijdcontrole een totale remisestelling op het bord, maar speelde te fel op winst en boette daardoor een pion in; de afgebroken stand was onhoudbaar. Bij Belle-Cuijpers was het nog tamelijk onduidelijk ondanks de minuspion voor wit. De grootmeesters Van der Wiel en Piket vonden echter een mooie winstweg voor de zwartspeler. De kersverse grootmeester Jeroen Piket zag in zijn eigen partij echter het witte voordeel langzaam verdwijnen en toen Hitech hem een combinatie voorschotelde mocht Piket nog blij zijn dat het remise werd (lopers van ongelijke kleur).

Uitslag

ChipTest-v.d. Wiel (2560).....	0-1
Hitech-Piket (2500).....	½-½
Cray Blitz-v.d. Sterren (2500)	1-0
Mach IV + -Kuijff (2485).....	0-1
Meph.Alm. Turbo-Douven (2445)	0-1
Bebe-Nijboer (2445).....	0-1
Lachex-Brenninkmeijer (2415)	0-1
Phoenix-Vanheste (2410).....	0-1
Belle-Cuijpers (2405).....	0-1
Quest-Gelpke (2395).....	1-0
Meph. Hilversum-Langeweg (2365)	0-1
Mach IV-Blees (2345).....	1-0

Partij

Uitgebreide verslagen met alle partijen kunt u vinden in *Computerschaak* en de *ICCA-Journal*; verder is het de bedoeling dat er een boekje gemaakt wordt over de match met menselijke en computer-analyses. Alsmede enige voorbeschouwingen van de organisatoren en de openingstoespraak van Tim Krabbé, die ge-

heel in het teken van de computerschaak-ontwikkelingen stond (Computers spelen een ander spel!).

Wit: Cray Blitz

Zwart: Paul van der Sterren
Hilversum, Computermatch 9 april

Spaans, afrijuvariant

1. e4 e5 2. Pf3 Pc6 3. Lb5 a6 4. Lxc6 dxc6 5. 0-0 f6 6. d4 exd4 7. Pxd4 c5 8. Pb3 Dxd1 9. Txd1 Lg4 10. f3 Le6 11. Le3 b6

Deze stelling wordt door de theorie als gelijkstaand beoordeeld. In de hoofdvariant speelt zwart meestal 9., Ld6 of 9., Ld7. In het vervolg geeft Cray Blitz, de huidige wereldkampioen, er blijk van te weten hoe de stelling behandeld dient te worden.

12. a4 a5 13. Pc3 Ld6 14. Pb5 0-0-0 15. Pxd6 exd6 16. Pd2 d5 17. exd5 Lxd5 18. Td1 Td7 19. c3 Pe7 20. b4 axb4 21. cxb4 exb4

22. Lxb6 Pc6 23. Tac1 Kb7 24. a5 Pe5 25. Te3

Hier pakte Van der Sterren de toren op h8 beet en zag toen dat na het voor de hand liggende 25., Te8 de opmars 26. a6+ gevaarlijk is. Hij dacht toen over een andere plaats voor de toren, maar taxeerde vervolgens dat het kwaliteitsoffer tegen een pion met een vrije b-pion zwart voldoende kansen zou geven. Dat bleek niet het geval te zijn. Cray Blitz liet er geen enkele onduidelijkheid over bestaan.

25., Te8 26. a6+ Kxa6

Na 26., Kb8 staat zwart eveneens slecht. Bijvoorbeeld 27. Txc8+ Kxc8 28. f4 Pf7 29. Te8+ Pd8.

27. Txc8 Kxb6 28. Tb8+ Kc5 29. Te1 Pd3 30. Pe4+ Kd4 31. Td1 Zwart krijgt geen tijd om met de b-pion gevaarlijk te worden.

31., Lxe4 32. Txb4+ Ke5 33. Txe4+ Kf5 34. Te3 Pe5 35. Txd7 Pxd7 36. Te7 Pf8 37. Tgx7 h6 38. g4+ Ke6 39. Kf2 f5 40. gxf5+ Kf6 41. Ta7

Zwart geeft het op. Het paard kan geen kant meer op en pionzetten zijn snel uitgeput. Gebruikte tijd wit: 0:30 en zwart: 0:44.

Over drie jaar zal de speelsterkte stellig verschoven zijn; de vraag is hoe lang het zal duren alvorens de computers met 8½-3½ gaan winnen.

Schakend Nederland - mei 1989

Prof. dr. H.J. van den Herik: Nederlands twaalfstal verslaat computers